

Ìtàn Ìkòkò ti Ẹsẹ̀ Kẹ̀rìnlélógójì - Nọmbà Ogbon

Hesekieli Nọmbà Mọkànlá

Jeff Pippenger

2026-09-02

Nínú iwé Ìsíkìlẹ̀, “ìdótì” Jerúsálẹ̀mù ní “àmi” tí ó jẹ̀ idánwò náà nípasẹ̀ èyí tí a ó fi pinnu àyànmọ̀ wa ayérayé, nítorí pé ó ń sàmi idásílẹ̀ àwòrán ẹranko náà.

“Olúwa ti fi hàn mí ní kedere pé a ó dá àwòrán ẹranko náà sílẹ̀ kí àkókò àánú tó parí; nítorí pé òun ni yóò jẹ̀ idánwò nílá fún àwọn èniyàn Ọlórún, èyí tí a ó fi pinnu ayanmọ̀ wọn títi ayérayé.

...

“Èyí ni idánwò tí àwọn èniyàn Ọlórún gbọ̀dọ̀ ní kí a tó fi èdidi dì wọn. Gbogbo àwọn tí ó fi ìṣòtító wọn hàn sí Ọlórún nípa pípa ọ̀fin Rẹ̀ mọ̀, tí wọn sì kò láti gba ojó ìsinmi èké kan, yóò dúró lábẹ̀ àsiá Olúwa Ọlórún Jèhófà, wọn yóò sì gba èdidi Ọlórún aláàyẹ̀. Sùgbón àwọn tí wọn fi òtító tí ó ti ọ̀dọ̀ ọ̀run wá sílẹ̀, tí wọn sì gba ojó ìsinmi Ojọ̀ Àìkú, wọn yóò gba àmi ẹranko náà.” Manuscript Releases, volume 15, 15.

Àwọn Kristẹ̀ni tí wọn sá kúrò ní Jerusalemu nígbà “àmi” Cestius, ẹ̀ bẹ̀ nítorí a ti kilò fún wọn tẹ̀lẹ̀, wọn sì mọ̀ “àmi” náà nígbà tí ó dé. Láti mọ̀ idásílẹ̀ àwòrán ẹranko náà ni láti mọ̀ àwọn “ìṣẹ̀lẹ̀,” “ìmúrasílẹ̀” àti “ìṣíkiri” tí ń sàmọ̀nà sí ọ̀fin ojọ̀ Àìkú. Àwọn èyà àsọtẹ̀lẹ̀ tí ó dá “àmi” náà sílẹ̀ gbọ̀dọ̀ jẹ́ ohun tí a ti lóye sáájú àmi náà. Nígbà tí Cestius bẹ̀rẹ̀ idótì Jerusalemu, ó ti pé jù láti bẹ̀rẹ̀ sí í kọ̀ ohun tí àmi náà jẹ́.

“Àwọn ìmúrasílẹ̀ ti ń lọ síwájú tẹ̀lẹ̀, àwọn ìṣisẹ̀ sì ti ń tẹ̀síwájú, èyí tí yóò yọ́rí sí sísẹ̀ ère náà fún ẹranko náà. A oò mú àwọn ìṣẹ̀lẹ̀ kan wáyé nínú itàn ayé tí yóò mú kí àwọn àsọtẹ̀lẹ̀ ìṣọtẹ̀lẹ̀ ẹ̀ fún àwọn ojọ̀ ikẹyìn wọn yí.” Review and Herald, April 23, 1889.

Àwọn Ìmúrasílẹ̀, Àwọn Ìṣípòpadà àti Àwọn Ìṣẹ̀lẹ̀

A gbọ̀dọ̀ mọ̀ àwọn “ìmúrasílẹ̀,” “ìṣípòpadà” àti “ìṣẹ̀lẹ̀” náà tẹ̀lẹ̀ kí idánwò tó dé.

“Gbogbo ohun tí Ọlórún ti sọ ní pàtò nínú itàn àsọtẹ̀lẹ̀ pé a óo mú ẹ̀ ní àtíjọ̀ ti ẹ̀, àti gbogbo ohun tí ó sì ń bọ̀ yóò sì ẹ̀ ní itòlẹ̀ṣẹ̀ṣẹ̀ rẹ̀. Dániẹ̀lì, wòlù Ọlórún, dúró ní ipò rẹ̀. Jòhànnù dúró ní ipò rẹ̀. Nínú Ifihàn, Kinniún èyà Júdà ti sí iwé Dániẹ̀lì sílẹ̀ fún àwọn akẹ̀kọ̀ò àsọtẹ̀lẹ̀, bẹ̀ ẹ̀ ní Dániẹ̀lì sì ń dúró ní ipò rẹ̀. Ó ń jẹ́rìí rẹ̀, èyí tí Olúwa fihàn án nínú ìran nípa àwọn ìṣẹ̀lẹ̀ nílá àti ọlọ́lá tí ó kún fún ibẹ̀rù, àwọn tí ó yẹ́ kí a mọ̀ bí a ti dúró lóri pápá ibẹ̀rẹ̀ ìmúṣẹ̀ wọn gan-an.”

“Nínú itàn àti àsọtẹ̀lẹ̀, Ọ̀rọ̀ Ọlórún fi ìjà gígùn tí ó ti pé láàárín òtító àti àṣisẹ̀ hàn. Ìjà náà sì ń bá a lọ. Àwọn nìkan wònyẹn tí ó ti ẹ̀lẹ̀ tẹ̀lẹ̀, a ó tún ẹ̀ wọn.” Selected Messages, iwé 2, 109.

A gbọ̀dọ̀ “mọ̀” “àwọn ìṣẹ̀lẹ̀ nílá àti mímọ̀ náà bí a ẹ̀ dúró lóri gan-an ẹ̀nu-òná ìmúṣẹ̀ wọn.” Ẹ̀nu-òná náà fi hàn pé a nílò láti ní òye àwọn ìṣẹ̀lẹ̀ náà sáájú ìmúṣẹ̀ wọn.

“Sùgbón àwọn àfihàn líle tí kálámù àsọtẹ̀lẹ̀ náà fà hàn pé iyípadà kan yóò wá sí ojú ìran alááfíà yí. Ẹranko tí ó ní iwo bí ti àgùntàn ń sọ̀rọ̀ pẹ̀lú ohùn dragoni, ó sì ‘nse gbogbo agbára ẹranko

àkókó níwájú rẹ.’ Èmí inúnibíni tí èsìn àwọn aláìgboràn àti ìjọ papacy ti fihàn, ni a tún maa fihàn lèkèkansi. Àsọtélẹ̀ sọ pé agbára yìi yóò wí fún ‘àwọn tí ń gbé lórí ilẹ̀-ayé, kí wọn se àwòrán fún ẹranko náà.’ [Ifihan 13:14.] Àwòrán náà ni a se fún ẹranko àkókó tàbí ẹranko tí ó dàbí ẹkùn àmòtẹkùn, èyí tí a fihàn nínú ìhìn isẹ̀ angẹ̀li kẹta. Nípasẹ̀ ẹranko àkókó yìi ni a fi sàpẹrẹ̀ Ìjọ Roman, ara èsìn kan tí a wò ní agbára ìjọba, tí ó ní àṣẹ látí jẹ̀ gbogbo àwọn alátaṁkò níyà. Àwòrán sí ẹranko náà ń sàfihàn ara èsìn miiran tí a fi agbára irú bẹ̀ẹ̀ wò. Ìdásílẹ̀ àwòrán yìi ni isẹ̀ ẹranko náà, ẹni tí ifarahàn àlàáfíà rẹ̀ àti àwọn ìjẹwọ̀ pẹ̀lẹ̀pẹ̀lẹ̀ rẹ̀ mú un jẹ̀ àmì tó se kedere gan-an fún Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà. Níhìn-ín ni a ti rí àwòrán papacy. Nígbà tí àwọn ìjọ ilẹ̀ wa, tí wọn bá darapọ̀ lórí irú àwọn kókó ìgbàgbọ̀ bẹ̀ẹ̀ gẹ́gẹ́ bí àwọn tí wọn jọ gbà, yóò sì ní ipa lórí Ìpínlẹ̀ látí mú kí ó fi agbára mu àwọn ilàna wọn se, kí ó sì gbé àwọn ilẹ̀-isẹ̀ wọn ró, nígbà náà ni Amẹ́ríkà Protestant yóò ti dá àwòrán àṣẹ̀ ìjọ olórí Roman sílẹ̀. Nígbà náà ni a ó kọlu ìjọ tòótọ̀ pẹ̀lú inúnibíni, gẹ́gẹ́ bí a ti se sí àwọn èniyàn Olórùn ìgbà àtíjọ̀. Fẹ́rẹ̀ gbogbo ọ̀rúndún ni ó ń pèsè àpẹrẹ̀ ohun tí ifọkànbàlẹ̀ àti ikà lẹ̀ se lábẹ̀ àwáwí pé wọn ń sin Olórùn nípa àbò bo ẹ̀tọ̀ Ìjọ àti Ìpínlẹ̀. Àwọn ìjọ Protestant tí ó ti tẹ̀ lẹ̀ ipasẹ̀ Rome nípa dídá àjọse pọ̀ mọ̀ àwọn agbára ayé ti fihàn ifẹ̀ irú kan náà látí dí òmìnira ẹ̀rí-ọkàn kú. Ní ọ̀rúndún kẹ̀tálá, ẹ̀gbẹ̀ẹ̀gbẹ̀rún àwọn olùṣọ̀-àgùntàn tí kò fara mọ̀ ilàna ni wọn jìyà lábẹ̀ ìjọba Ìjọ England. Inúnibíni maa ń tẹ̀ lẹ̀ ojúsáájú èsìn ní apá àwọn ìjọba ayé.” Spirit of Prophecy, volume 4, 277.

Ìdásílẹ̀ àwòrán ẹranko náà ni a kókó se ní Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà, lẹ́yìn náà sì ni a óo se é ní ayé.

“Àwọn orílẹ̀-èdè àjẹ̀jì yóò tẹ̀lẹ̀ àpẹrẹ̀ Orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà. Bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé òun ló ń dari jáde, síbẹ̀ iṣòro ńlá kan náà yóò dé bá àwọn èniyàn wa ní gbogbo apá ayé.” Testimonies, volume 6, 395.

Ofin Milan ní ọ̀dún 313 sàfihàn ibẹ̀rẹ̀ ìdásílẹ̀ náà, ó sì tún se àfihàn ilẹ̀kùn tí a ti pa fún àwọn Adventist Ojọ Keje. Constantine ti iwọ̀-oòrùn àti Licinius ti ilà-oòrùn so ìgbéyàwó àdéhùn kan mọ̀ Ofin náà, nígbà tí Constantine fi Constantia, àbúròbinrin rẹ̀ tí wọn jọ ní baba kan, fún Licinius nínú ìgbéyàwó àdéhùn kẹ́rin tí a sojú nínú ilà àsọtélẹ̀ àwọn ìgbéyàwó àdéhùn mẹ́fà láàárín itàn àsọtélẹ̀ Daniẹ̀li mọ̀kànlá. Àwọn méjì àkókó ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú àwọn ogun láàárín àríwá àti guúsù, àwọn méjì tó tẹ̀ lẹ̀ e jẹ̀ ogun abẹ̀lẹ̀ láàárín ilà-oòrùn àti iwọ̀-oòrùn, àwọn méjì tó kẹ́yìn sì jẹ̀ àwọn ìgbéyàwó àfihàn ti agbára ìjọ pọ̀opù àti agbára ìjọba.

Antiochus II Theos fi aya rẹ̀ Laodice I sílẹ̀ látí fẹ̀ ọmọ-aládé obinrin Ptolemaic náà, Berenice (ọmọbinrin Ptolemy II), ní iwọ̀n ọ̀dún 252 sáájú ibi Kristi. Àwọn ìgbéyàwó àdéhùn ti Ìjọba Seleucid ni a se láàárín ọba àríwá àti ọba guúsù; nígbà tí ìgbéyàwó àdéhùn ti ọ̀dún 313 jẹ̀ láàárín ọba-ọba ilà-oòrùn àti ọba-ọba iwọ̀-oòrùn.

Ìgbéyàwó àdéhùn ti Antiochus II Theos ní ọ̀dún 252 S.K., se asojú ibẹ̀rẹ̀ Ìjọba Seleucid tí ó dé iparí rẹ̀ gẹ́gẹ́ bí ìjọba nínú itàn tí a sàfihàn nínú esẹ̀ mewaá sí mẹ̀rindínlógún ti Daniẹ̀li mọ̀kànlá. Nínú itàn ikeyin ti ìjọba Seleucid, a tún se ìgbéyàwó àdéhùn miiran látí ọwọ̀ Antiochus III the Great, nígbà tí ó fi ọmọbinrin rẹ̀ Cleopatra I Syra fún Ptolemy V ní ọ̀dún 193 S.K. (Cleopatra àkókó pátápátá nínú itàn àsọtélẹ̀). Ní àsikò náà, Ptolemy V jẹ̀ bí ọmọ ọ̀dún mẹ̀rindínlógún, àti Cleopatra I Syra bí ọmọ ọ̀dún mewaá. Ìgbéyàwó wọn jẹ̀ ipinnu isẹ̀lú àlàáfíà lẹ́yìn ogun Siria karùn-ún. Ìgbéyàwó àdéhùn alfa láàárín ọba àríwá àti guúsù nínú Daniẹ̀li mọ̀kànlá ti samisi ọ̀pin ogun Siria kejì.

Kiléópátírà ikeyin nínú itàn àsọtẹ̀lẹ̀ ní ibásepò pẹ̀lú Júliòsì Késàrí, lẹ̀yìn nàà sì pẹ̀lú Máàkù Ántónì. Lẹ̀yìn ipàniyàn Júliòsì Késàrí ní ọ̀dún 44 BC, a dá Triumvirate kejì sílẹ̀ ní ọ̀dún 43 BC. Ọ̀kúnrin mẹ́ta ni ó dá triumvirate nàà pọ̀, àti lẹ̀yìn tí ọ̀kan nínú àwọn mẹtẹ̀tẹ̀ta nàà, Marcus Lepidus, ti lé kúrò nínú iṣòkan mẹ́ta nàà nípasẹ̀ Octavian, ijàkadi agbára kan láàárín Máàkù Ántónì ti ilà-oòrùn àti Octavian ti iwọ̀-oòrùn bẹ̀rẹ̀. Ní Brundisium, ní ọ̀dún 40 BC, wọn ẹ̀ àdéhùn kan láàárín àwọn olùdìje méjèjì ti ilà-oòrùn àti iwọ̀-oòrùn. Àdéhùn nàà ní igbáyàwó láàárín Octavia, arábinrin Octavian, àti Máàkù Ántónì nínú. Àdéhùn nàà àti igbáyàwó tí ó bá a lọ kò dúró, àti lẹ̀yìn tí Máàkù Ántónì ti ní ibásepò pẹ̀lú Kiléópátírà, ó kọ Octavia sílẹ̀ ní ọ̀dún 32 BC. Ní ogun Actium ní ọ̀dún 31 BC, a so àwọn ijọba ilà-oòrùn àti iwọ̀-oòrùn di agbára kan soṣo, lẹ̀yìn nàà Octavian sì di Augustus Caesar, ààmi gíga ọ̀go àti agbára Romu.

Ní ti àsọtẹ̀lẹ̀, igbáyàwó àdéhùn àkókó nínú Dániẹ̀lì mọ̀kànlá wà láàárín àwọn ọ̀ba àríwá àti guúsù gégé bí isapá láti parí jàmbá tí ó wà láàárín àwọn jagunjagun méjèjì tí wọn ń tiraka láti tún ijọba Alẹ́kísàndà Nlá ẹ̀. Igbáyàwó àdéhùn àkókó yẹn láàárín àwọn Sẹ́lẹ́úsídì àti àwọn Tólémì ti Íjíbítì ni igbáyàwó àdéhùn alfa ti àwọn ijọba Sẹ́lẹ́úsídì àti Tólémáíkì, èyí tí ó ẹ̀pẹ̀rẹ̀ igbáyàwó àdéhùn omega láàárín agbára méjì kan nàà. Nínú igbáyàwó àdéhùn ikeyin, tàbí omega, Kíliópátírà àkókó pátápátá nínú itàn Íjíbítì di ijápò àsọtẹ̀lẹ̀ sí Kíliópátírà ikeyin, tàbí omega; ẹ̀ni tí ibásepò rẹ̀ pẹ̀lú Máàkù Ántónì di ibi itọ́kasí fún ikòsílẹ̀ láàárín Ọ́kítẹ́fià àti Máàkù Ántónì. Ikòsílẹ̀ nàà fi àmì sí itúnbẹ̀rẹ̀ jàmbá láàárín Máàkù Ántónì ti ilà-oòrùn àti Ọ́kítẹ́fiànù ti iwọ̀-oòrùn, èyí tí ó parí ní ogun Actium ní ọ̀dún 31 S.K.

Igbáyàwó májẹ̀mú ti Brundisium ní ọ̀dún 40 ẹ̀kọ́ ibi Kristi ni igbáyàwó májẹ̀mú alfa ti ijàkadi láàárín ilà-oòrùn àti iwọ̀-oòrùn, gégé bí igbáyàwó májẹ̀mú ti Laodice àti Antiochus II Theo ẹ̀ jẹ́ alfa ti ijàkadi láàárín àríwá àti guúsù. Igbáyàwó májẹ̀mú ti ọ̀dún 313 jẹ́ omega sí igbáyàwó májẹ̀mú alfa ti Mark Antony àti Octavia, gégé bí igbáyàwó májẹ̀mú láàárín Ptolemy V àti Cleopatra I Syra ẹ̀ jẹ́ igbáyàwó májẹ̀mú omega ti àwọn ijọba àríwá àti guúsù. Àwọn igbáyàwó májẹ̀mú mẹ́ta tí ó ẹ̀kọ́ tí wọn sì darí sí igbáyàwó májẹ̀mú omega ti ọ̀dún 313, gbogbo wọn fara mu ara wọn, wọn sì pèsè ẹ̀lẹ́rìí mẹ́ta sí àwọn àbùdá àsọtẹ̀lẹ̀ tí ó ní í ẹ̀ pẹ̀lú Edict of Milan. Papọ̀, àwọn igbáyàwó májẹ̀mú gidi mẹ́rin ti ilà-oòrùn, iwọ̀-oòrùn, àríwá àti guúsù fara mu àwọn igbáyàwó májẹ̀mú ẹ̀pẹ̀rẹ̀ méjì ti pàápàá.

Ní ọ̀dún 496, Clovis ọ̀ba àwọn Frank fẹ́ Clotilda. Clotilda jẹ́ ọ̀mọ-birin Burgundian, ọ̀mọbinrin Ọ̀ba Chilperic II ti Burgundy. Lẹ̀yìn tí wọn pa bàbá àti iyá rẹ̀ nínú ijà agbára idílẹ̀, ó gbé lábẹ̀ àbò ẹ̀gbọn bàbá rẹ̀ kí a tó fi í ẹ̀ yàwó fún Clovis I, ọ̀ba àwọn Frank, ní ọ̀dún 493. Ó jẹ́ Kátólííkì, iye nì pẹ̀, ó di igbàgbọ̀ Nicene/orthodox ti Ẹ̀ṣọ̀sì Romu mú. Èyí yà á sọtò kúrò lódò ọ̀pọ̀ àwọn idílẹ̀ ọ̀ba Germanic miiran ní àsikò nàà, tí wọn jẹ́ Kristian Arian. Iyá rẹ̀, Caretena, ti jẹ́ Kátólííkì, a sì tó Clotilda dàgbà nínú igbàgbọ̀ nàà. A rántí rẹ̀ gégé bí ẹ̀ni tí ó ń fi ifaradà rọ̀ Clovis pé kí ó kọ ẹ̀sìn abòrìṣà sílẹ̀ kí ó sì gba ìribọ̀mi Kátólííkì; lẹ̀yìn èyí, iyípadà rẹ̀ ní ọ̀dún 496 jẹ́ ọ̀kan lára àwọn iṣẹ̀lẹ̀ pàtàkì jù lọ nínú itàn àkókó ti France àti ti ohun tí a ń pè ní Kristianiti ti Iwọ̀-Oòrùn.

Clovis jẹ́jẹ́ pé bí ọ̀n bá ẹ̀gun ogun Tolbiac, ọ̀n yóò yí padà sí igbàgbọ̀ Kátólííkì Clotilda, a sì ẹ̀ ìribọ̀mi fún un. Wọn pa ọ̀ba àwọn Alemanni, egbé ọ̀mọ-ogun wọn fọ́ túútúú, àwọn Frank sì ẹ̀gun. Lẹ̀yìn iṣẹ̀gun nàà, Clotilda sètò kí Bìṣọ̀bù Remigius ti Reims kó Clovis ní ẹ̀kọ̀, a sì ẹ̀ ìribọ̀mi fún un (gégé bí àṣà itàn, ní Ọ̀jọ̀ Kérésimesì ọ̀dún 496), pẹ̀lú egbẹ̀rún mèlòò kan nínú àwọn jagunjagun

rẹ.

Clovis ni ọba àwọn Franks, èyí tí ní ọrọ̀ ọ̀dè ọ̀nì jẹ ọba ilẹ̀ France. Ó di ẹnì àkókọ́ nínú àwọn ọba Yúróòpù tí yóò, ní ikẹyìn, fi ẹ̀sìn abòrìṣà wọn sílẹ̀, kí wọn sì yí padà sí ẹ̀sìn Kátólííkì. Nítorí èyí, a kà Clovis sí “àkóbí ọmọkùnrin iṣọ Kátólííkì,” a sì n pe France ní, “àkóbí ọmọbínrin iṣọ Kátólííkì.” Ní ọdún 1980, nígbà tí pópòpù John Paul II ṣèbèwò sí France, ó bèèrè pé, “France, àkóbí ọmọbínrin iṣọ, ẹ́ ọ jẹ olóòtítọ́ sí iribomi rẹ?”

Ìyípadà ọkàn Clovis sí ẹ̀sìn Kátólííkì ti Nicene n fí ibèrẹ̀ ìrìnàjò igbáyàwó ààmì kan hàn, èyí tí yóò yorí sí igbáyàwó májẹmú ààmì ti ọdún 538. Igbáyàwó májẹmú ààmì láàárín Clovis àti àgbèrè tí n ẹ̀ àgbèrè pẹ̀lú àwọn ọba ayé ni a ti fi àpẹẹrẹ̀ hàn nípasẹ̀ àwọn igbáyàwó májẹmú mẹ́rin tó ǵájú nínú Danieli mọkànlá. Clovis ni ọba ilẹ̀ Yúróòpù àkókọ́ tí ó pèsè ìtílẹ̀yìn ológún àti ọrọ̀ ajé fún iṣọ Róòmù, nítorí nàà a sì ọ́jú fún Clovis nínú ìtàn nàà nínú Danieli mọkànlá.

Àwọn apá-ogun yóò sì dide ní ipò rẹ̀, wọn yóò sì sọ ibi mímọ́ agbára di aláìmọ́, wọn yóò sì mú ebo àtílẹ̀yìn ojoojúmọ́ kúrò, wọn yóò sì gbé ohun írira tí n mú ìdahoro kalẹ̀. Danieli 11:31.

Clovis ní ọdún 496 n samí ibèrẹ̀ àwọn ìṣètò ọ̀ṣẹ̀lú ilẹ̀ Yúróòpù láti “dide” láti ẹ̀rànwọ́ fún ipò páápá bí ó ẹ̀ n gòkè sí agbára. Ó samí ibèrẹ̀ ìrìnàjò àpẹẹrẹ̀ ti igbáyàwó kan. “Àwọn apá” ẹ̀sẹ̀ nàà yóò sì tún bà “ibi mímọ́ agbára” jẹ, èyí tí, fún Róòmù keferi àti Róòmù páápá pẹ̀lú, jẹ ilú Róòmù.

Àwọn Ibi Mímọ́ Méjì

Ọ̀rọ̀ Heberu méjì ọ̀tọ̀tọ́ wà nínú ìwé Dáníẹ̀lì tí a túmọ̀ sí “ibi mímọ́.” Àwọn ọ̀rọ̀ Heberu nàà, ‘miqdash’ àti ‘qodesh,’ ni a túmọ̀ méjèèjì sí “ibi mímọ́,” sùgbón qodesh lè ọ́jú ohun mímọ́ nìkan, nígbà tí miqdash lè ọ́jú ibi mímọ́ tàbí ibi àìmọ́—gégé bí àyíkà ọ̀rọ̀ ẹ̀ pinnu rẹ̀.

“ibi mímọ́ agbára” nínú ẹ̀sẹ̀ kẹ̀tálélógbòn ni ‘miqdash’, ó sì dúró fún ibi mímọ́ agbára ti Róòmù, èyí tí fún Róòmù abòrìṣà àti Róòmù pópòpù pẹ̀lú jẹ ilú Róòmù. Láti ogun Actium, nígbà tí Octavian ọ̀ṣọ̀kan iṣọba nàà, Róòmù abòrìṣà kò ẹ́ẹ̀ ẹ̀gun fún ọdún ọ̀dúnrínlógóta [360] (àkókò kan) gégé bí ìmúṣẹ̀ ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rínlélógún ti Dáníẹ̀lì mọkànlá.

Yóò sì wọ́lé ní àlàáfíà àní sí àwọn ibi tí ó sanra jùlọ́ nínú ipínlẹ̀ nàà; yóò sì ẹ̀ ohun tí àwọn baba rẹ̀ kò ẹ̀, tàbí àwọn baba àwọn baba rẹ̀; yóò tú ikógun, àti ohun ije, àti ọ̀rọ̀ ká láàárín wọn: bèẹ̀ ni yóò sì pè̀tẹ̀ ọ̀gbòn ọ̀nà rẹ̀ sí àwọn odi agbára, àní fún ìgbà kan. Danieli 11:24.

Nígbà tí Róòmù abòrìṣà n ọ̀kóso láti ilú Róòmù, kò ẹ́ẹ̀ borí; sùgbón nígbà tí Constantine gbé olú-ilú nàà lọ sí Constantinople ní ọdún 330, “àkókò” ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rínlélógún nàà ẹ̀. Nígbà tí a lé ikẹyìn nínú àwọn ìwo mẹ́ta nàà (àwọn Goth) tí ó wà nínú Danieli méje kúrò ní ilú nàà, Róòmù pópòpù sì gba itẹ̀ nàà lónà àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ gégé bí iṣọba karùn-ún nínú àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì ní ọdún 538. Àwọn Goth ti dó ti Róòmù, sùgbón ní ikẹyìn wọn fà ẹ̀yìn bí Belsarius, jagunjagun fún Justinian, ẹ̀ fi ilú nàà múlẹ̀. Lẹ̀yìn nàà, ọ̀ṣọ̀ṣì Róòmù jọba lórí gbogbo rẹ̀ fún ẹ̀gbẹ̀rún kan ó lé ọ̀góta ọdún, títi Napoleon fi mú kí a yọ pópòpù nàà kúrò ní ipò, tí a sì rán án lọ sí ìgbẹ̀kùn ní ọdún 1798.

Róòmù, “ibi mímọ́ agbára,” ni a “dí aláìmọ́,” (dí aláìmọ́, tí ó túmọ̀ sí ‘ẹ̀ ní ọ̀gbẹ̀ tàbí tóká’), nípasẹ̀ “àwọn apá-ogun” láti inú ogun tí n bá a lọ sí ilú nàà, èyí tí a ọ́jú fún ní pàtàkì jùlọ́ nípasẹ̀ ipè mẹ́rin àkókọ́ nínú Ìfihàn orí kejo.

Ìtàn tí ó tèsíwájú láti ọdún 496 lọ yóò fi hàn bí a ẹ̀ bà ilú Róòmù jẹ́ nígbà tí ó yí padà kúrò nínú agbára àti ògo ìjọba Róòmù sí agbára àti ògo ìjọba Kátólíìkì Róòmù. Àwọn apá-ogun wònyí yóò mú ẹ̀sìn kẹ̀fẹ̀rì kúrò, èyí tí a ọ̀jù fún nípasẹ̀ ọ̀rọ̀ náà “ojoojúmọ́” nínú ẹ̀sẹ̀ náà, bí wọn ti gba ẹ̀sìn Kátólíìkì ti Nísíà.

Ní ogun Vouillé, Clovis ẹ̀gun àwọn Visigoth Arian lábẹ̀ Alaric II, ó sì gba Aquitaine. Lẹ́yìn àbájáde ị̀ẹ̀gun náà, ní ọdún 508, ọ̀ba-ọ̀ba ilà-oòrùn Anastasius I (ní Constantinople) bu olá fún Clovis nítorí ị̀ẹ̀gun rẹ̀ lórí àwọn Visigoth. Gregory ti Tours sọ pé Anastasius rán àwọn iwé àṣẹ osìsì Clovis sí i, ó fi í ẹ̀ consul. Ní Tours, nínú ẹ̀ṣọ̀ṣì Saint Martin, Clovis wọ aṣọ̀ ị̀gúnwà àlùkò àti aṣọ̀ àwòlẹ̀kẹ̀, ó fi adé-ọ̀ba sí orí rẹ̀, ó gùn jáde, ó sì tú wúrà àti fàdákà ká fún ogunlógò ènìyàn. Gregory sọ pé láti ọ̀jọ̀ náà ni wọn ti ń kẹ̀ pe e ní consul, àti pé ọ̀ba-ọ̀ba Romu jẹ́wọ̀ pé Clovis jẹ́ ọ̀ba Kristẹ̀ni tòótọ̀ ní iwò-oòrùn. Wọn san án lẹ́san fún bí ó ẹ̀ ọ̀ agbára àwọn Visigoth Arian, àwọn tí Constantinople pẹ̀lú ń tako. Ọdún 508 ni ọdún tí ọ̀ba-ọ̀ba ilà-oòrùn fi gbangba bu olá fún ọ̀ba Frankish Kátólíìkì náà—ẹ̀ṣọ̀ṣì, ị̀ẹ̀gun, àti ọ̀fin-tító Romu ní ọ̀jọ̀ ị̀ṣẹ̀lẹ̀ kan náà. Ọdún 508 ni ọdún tí ìjọba Frankish Kátólíìkì dúró gégé bí agbára Kátólíìkì tí ó ga jù lọ ní Gaul lẹ́yìn fifọ̀ ị̀ṣàkóso Visigoth Arian. Clovis ni àkókó ọ̀ba barbarian pàtàkì tí ó jagun fún Kátólíìsìsìmù Nicene sí àwọn ìjọba Arian, nítorí náà ó di àwòrán àkókó ipa Faranse gégé bí “omọ̀bínrín àgbà jù lọ ti Ìjọ.” Clovis dúró fún àkókò láti 496 sí 508, ó sì jẹ́ àpẹ̀rẹ̀ alpha ti májẹ̀mù ìgbéyàwó àpẹ̀rẹ̀ náà. Ogbọn ọdún láti 508 sí 538 ni Justinian ọ̀jọ̀ fún, ẹnì tí ó jẹ́ àpẹ̀rẹ̀ omega ti ìtèsíwájú náà.

Ní ọdún 538, “apá” náà gbé agbára papacy kalẹ̀ lórí itẹ̀ ayé fún ọdún 1260. Nígbà náà ni ìgbéyàwó májẹ̀mù àpẹ̀rẹ̀ náà parí ní iparí ìrìnjà ọ̀ agbára tí ó ti bẹ̀rẹ̀ ní 496. Ní ọdún 1798, ìgbéyàwó májẹ̀mù tí ó ti bẹ̀rẹ̀ láàárín pópù Rome àti Clovis ti France, ni a tú ká nígbà tí Napoleon ti France kò sílẹ̀ kúrò lódò agbára papacy nípa fifi gbogbogbò omọ-ogun rẹ̀ mú pópù náà ní ìgbẹ̀kùn.

Ìgbéyàwó àdéhùn àpẹ̀rẹ̀ Pápà, tí ó ti bẹ̀rẹ̀ ìrìnjà ọ̀ agbára rẹ̀ ní ọdún 496, ni a mú parí ní ọ̀fin Ọ̀jọ̀ Àìkú ní ọdún 538, lẹ́yìn èyí a sì tú ú kúrò ní agbára ọ̀fin ní ọdún 1798, gégé bí a ti ẹ̀ sí gbogbo àwọn ìgbéyàwó àdéhùn mìíràn nínú Dániẹ̀lì mọ̀kànlá. Ìfihàn fi kún ibáṣepọ̀ ìgbéyàwó Pápà láàárín àwọn ọ̀ba Yúróòpù àti àwọn pópù ti Kátólíìkì, nítorí dragoni Ìfihàn méjìlá jẹ́ Sátàni àti àwọn ọ̀ba Róòmù aláìsìn pẹ̀lú.

“Nítorí náà, bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé dragoni náà, ní pàtàkì, dúró fún Sátàni, ó tún jẹ́, ní ìtumọ̀ kejì, àmì ị̀ṣàpẹ̀rẹ̀ Romu kẹ̀fẹ̀rì.” The Great Controversy, 439.

Nínú Ìfihàn, Jòhànnù sọ fún wa nípa ohun mọ̀ta tí àwọn ọ̀ba (dragoni náà) fi fún ẹ̀ranko inú òkun ti Kátólíìkì.

Ẹ̀ranko tí mo sì rí dàbí ẹ̀kùn, ẹ̀sẹ̀ rẹ̀ sì dàbí ẹ̀sẹ̀ beà, ẹ̀nu rẹ̀ sì dàbí ẹ̀nu kinniún: dragoni náà sì fi agbára rẹ̀, itẹ̀ rẹ̀, àti àṣẹ̀ ńlá fún un. Ifihan 13:2.

Ní ọdún 496, àwọn ọ̀ba Yúróòpù bẹ̀rẹ̀ sí i fi “agbára” wọn fún ẹ̀ranko pàápàá, gégé bí a ti ị̀ṣàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nínú agbára ológun wọn àti ìrànlọ́wọ̀ ọ̀rọ̀-ajé wọn. Wọn ti sí olú-ilú ìjọba wọn kúrò sí Constantinople ní ọdún 330, tí wọn sì fi ilú Rome sílẹ̀ gégé bí “àga” àṣẹ̀ pàápàá. “Apá ogun” náà lẹ́yìn èyí fi ìjọ pàápàá hàn gégé bí orí gbogbo àwọn ìjọ ní ọdún 533 pẹ̀lú àṣẹ̀ Justinian. Àṣẹ̀ náà kún fún lilo agbára ológun wọn láti ẹ̀ inúnibíni sí àwọn tí pàápàá sọ pé wọn jẹ́ aládásẹ̀, nípa bẹ̀ẹ̀ fifi

“àṣẹ” ijoba ara won lé ọwọ àwon pòòpù.

Ìgbéyàwó májè mú àkókó láàárín ijo Pápá àti àwon ọba Yúróòpù bèrè pèlú Clovis ní ọdún 496. Ní ọdún 508, èsin abòrìṣà, tí í ṣe èsin tó jẹ òfin ilẹ nàà, ni a fi sílẹ̀ fún èsin Kátólíkì tí Nicene. Ní ọdún 533, Justinian pè ijo Pápá ní olórí gbogbo àwon ijo, ó sì fi àṣẹ òfin àwon ite won kòòkan lé agbára Pápá lówó.

Ìjókòó Alfa àti Omega

Ní ọdún 330, a fi ilú Róòmù sí ọwọ ijo Róòmù níbi tí yóò ti jókòó títi a ó fi pa á run nínú adágún iná ní ìgbà ipadàbò Kristi kejì. Ní ọdún 538, a tún fi í jókòó lórí ite pòòpù ní ọ̀nà ifowosowopò, báyii ni a ṣe n fi itàn ọdún 330 títi dé 538 hàn gégé bí àkókò àṣotélé kan tí ó bèrè pèlú ìjókòó alfa tí ó sì parí pèlú ìjókòó omega. Àkókò nàà dúró fún iparí ijoba kẹrin nínú àṣotélé Bíbélì (Pergamos) gégé bí iṣubú dièdiè tí ó bèrè ní 330 tí ó sì parí ní 538 pèlú dídé Thyatira. Mejeeji Róòmù iwò-oòrùn àti Róòmù ilà-oòrùn tẹsíwájú nínú itúkà dièdiè lẹyìn 538, ṣùgbón àkókò nàà bèrè pèlú fifi ìjókòó nàà fúnni, tí n ṣàpẹrẹ ilú Róòmù sí ipò pòòpù ní 330, títi ìjókòó nàà kò fi jẹ ite lórí ilú nikan mó, ṣùgbón lórí ijoba tí ilú nàà n ṣàpẹrẹ ní 538.

330 sí 538 jẹ àkókò àṣotélé pátó tí ó n ṣàlàyé àwon àmì-ọ̀nà “mẹjọ” ifúnni ní agbára fún ipò pòòpù. Àwon ìgbésẹ̀ méjọ wònyí ni a tún ṣe ní imúláradá ogbé ikú ipò pòòpù ní òfin Ojọ Àikú tí n bọ láipẹ.

Ìgbésẹ̀ àkókó nínú àwon ìgbésẹ̀ méjọ nàà ni fifún agbára pòòpù ní ilú Róòmù, ìgbésẹ̀ kejo sì ni fifún ilú nàà gégé bí ite ijoba karùn-ún nínú àṣotélé Bíbélì. Èyí fi 538 hàn gégé bí ite nàà, àti gégé bí “ìgbésẹ̀ kejo, èyí tí ó jẹ ti àwon ìgbésẹ̀ méje sáájú.” Ìgbésẹ̀ àkókó ni fifún ite nàà, ìgbésẹ̀ kejo nàà sì ni fifún ite nàà; nítórí nàà, ìgbésẹ̀ àkókó ní 330 ni alpha, 538 sì ni omega. Àwon ite méjì, iwo mètá tí a yọ kúrò, ohun ojoojúmọ́ tí a kó lọ, iyípadà èsin Clovis àti àṣẹ Justinian dógba sí ìgbésẹ̀ méjọ lápapọ́ tí n ṣàfihàn ìrìnàjò ìgbéyàwó, àti ní ikeyin, ìgbéyàwó nàà.

Ní ọdún 1798, Faranse, agbára nàà tí ó ti dúró fún àwon ọba mēwáá ti Yúróòpù, tí ó fi ijo-pápá jókòó lórí ite ní 538, yọ ijo-pápá nàà kúrò lórí ite kan nàà gan-an. Ìgbéyàwó májè mú alfa tí a ṣàfihàn nínú itàn láti 538 títi dé 1798 jẹ àpẹrẹ̀ iṣe ti ìgbéyàwó májè mú omega ti agbára ijo-pápá pèlú àwon ọba mēwáá ti Ifihàn mètálá-dín-lógbòn. Ìrìnàjò ìgbéyàwó láti 496 títi dé 538 jẹ àpẹrẹ̀ àwon ìgbésẹ̀ méjọ tí wón bá àwon ààrẹ̀ méjọ tó kẹyin ti Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà mu. Clovis àti Faranse jẹ àwon ààmì àwon ọba mēwáá ti Yúróòpù. Wón dúró fún Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà tí yóò di ọba àkókó nínú àwon ọba mēwáá ti Ifihàn mètálá-dín-lógbòn ní òfin Ojọ Àikú tí ó sún mólé.

Àwon ìgbéyàwó májè mú márùn-ún tó sáájú nínú Dániélì mọkànlá bá ìgbéyàwó májè mú kẹfà àti ikeyin ti àwon ojọ ikeyin mu. Àwon ìgbéyàwó májè mú alpha àti omega ti àríwá àti guúsù fi iyàwó láti guúsù hàn gégé bí alpha, omega sì jẹ iyàwó láti àríwá. Nínú àwon ìgbéyàwó májè mú ti Róòmù keferi, a fi iyàwó alpha láti ilà-oòrùn fún iwò-oòrùn, omega ọdún 313 sì jẹ iyàwó láti iwò-oòrùn. Àwon ìgbéyàwó mērin wònyí ni a so pọ́ mó ara won ní ọ̀nà àṣotélé nípasẹ̀ Cleopatra àkókó àti Cleopatra ikeyin. Ìgbéyàwó májè mú ààmì ti Róòmù papal sojú ọkọ iyàwó gégé bí ọba àkókó nínú àjọṣepọ̀ àṣotélé kan ti àwon ọba mēwáá tí wón darapọ́ mó iyàwó won—obinrin aláwọ̀ pupa ti Róòmù. Ọba àkókó àwon ọba mēwáá nàà ló ṣe ikòsilẹ̀ nàà ní ọdún 1798.

Ìgbéyàwó àdéhùn ti ọdún 313 ń sàpẹrẹ ìgbéyàwó àdéhùn ikeyin ti agbára pópù pẹ̀lú Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà—ọba àkànṣe jùlọ láàárín àwọn ọba mẹwàá ti Ifihàn orí kẹtálá-dín-lógún; agbára oní iwo méjì tí a fí agbára oní iwo méjì ti Faranse ẹ̀ ẹ̀pẹrẹ̀ rẹ̀. Itàn tí ó bèrẹ̀ pẹ̀lú Clovis ní 496 tí ó sì yorí níkeyin sí àṣẹ Justinian ní 533 àti ijokòó lórí itẹ̀ ti pópù ní 538, ń sàpẹrẹ̀ itàn láti 1989 títí dé ọ́fin Ojọ̀ Àìkú.

A ó máa bá a lọ nínú àwọn nṣkan wọ̀nyí nínú àpilẹ̀kọ̀ tó kàn.